

УДК 37.013.42:005.53

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.5.4>

Андрій КОЛОСОК

кандидат економічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0001-9167-5430

Scopus-Author ID: 36069569400

Web of Science Researcher ID: W-6262-2018

Світлана БУДНІК

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0002-7859-6153

Scopus-Author ID: 57210969303

Бібліографічний опис статті: Колосок, А., Буднік, С. (2022). Теоретичні аспекти соціально-педагогічного проектування. *Ввічливість. Humanitas*, 5, 27–34, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.5.4>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЄКТУВАННЯ

У статті проаналізовано сутність та зміст понять «соціально проектування», «педагогічне проектування», «соціально-педагогічне проектування», виокремлено найбільш відомі підходи до їх трактування. Досліджено актуальні питання навчально-виховного процесу, спрямованого на впровадження соціально-педагогічного проектування у закладах вищої освіти. Узагальнено основні вимоги до проектування освітнього середовища ЗВО та професійної підготовки майбутніх фахівців-педагогів.

Вказано, що соціально проектування – це конструювання індивідом, групою чи організацією дії, спрямованої на досягнення соціально значущої мети, яка є локалізованою за місцем, часом і ресурсами. Сутність соціального проектування полягає в конструюванні бажаних станів майбутнього.

Зазначено, відмінності між соціальними та освітніми проектами. На відміну від соціальних проектів, які спрямовані на перетворення та вдосконалення соціуму, суспільних відносин і процесів, педагогічні проекти сфокусовані на вирішенні завдань освіти та виховання.

Визначено об'єкти соціальних проектів: соціально- культурне середовище (створення сприятливого соціокультурного простору та оптимізація умов саморозвитку особистості, соціальної групи, території в цілому); спосіб життя (підтримка окремих видів та напрямів діяльності особистості, які сприяють зростанню якісних показників життя); сфери життєдіяльності особистості (освітня, навчальна, виробнича, спортивна, інформаційна тощо).

Обґрунтовано, що соціально-педагогічний проект – це сконструйоване соціальне нововведення, метою якого є вдосконалення педагогічних процесів (розвитку, освіти, виховання, соціального становлення особистості) у певних соціокультурних умовах. Соціально-педагогічне проектування – це попереднє цілеспрямоване визначення і конструювання програми діяльності суб'єктів педагогічного процесу в їхній взаємодії, а також подальша реалізація цієї програми, що спрямована на забезпечення особистісно-розвивального підходу до виховання та навчання.

Перспективи подальших наукових досліджень вбачаються у виявленні актуальних проблем використання соціально-педагогічного проектування.

Ключові слова: проект, соціально проектування, педагогічне проектування, соціально-педагогічне проектування.

Andriy KOLOSOK

PhD in Economics, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Social Pedagogy and Pedagogy of Higher School, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13, Voli Avenue, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0001-9167-5430

Scopus-Author ID: 36069569400

Web of Science Researcher ID: W-6262-2018

Svitlana BUDNIK*Candidate of Pedagogic Sciences (Ph. D.), Docent Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Primary Education, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13, Voli Avenue, Lutsk, Ukraine, 43025***ORCID:** 0000-0002-7859-6153**Scopus-Author ID:** 57210969303

To cite this article: Kolosok, A., Budnik, S. (2022). Teoretychni aspekty sotsialno-pedahohichnoho proiektuvannia [Theoretical aspects of social and pedagogical design]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 5, 27–34, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.5.4>

THEORETICAL ASPECTS OF SOCIAL-PEDAGOGICAL DESIGN

The article analyzes various definitions of the essence and content of the concepts of "social design", "pedagogical design" and "social-pedagogical design", identifies the most well-known approaches to their interpretation. The study deals with topical issues of the educational process aimed at the implementation of social-pedagogical design in higher education institutions. In particular the main requirements are summarized for the design of the educational environment of higher education institutions in general and the professional training of future teachers.

The article notes that the concept of "project" appeared in the scientific literature, is interpreted as a "technical project", "public project", "project of social order". The formation of design takes place within the framework of engineering activities. This is due to the need to transfer the graphic image by the engineer to production. Again, the purely technical properties of social design of that time are tracked. At that time, the concept of social engineering is more common.

In fact, social design is separated from technical and at the stage of development absorbs the properties and features of planning, forecasting and design.

The development of social design begins since the middle of XX century. Scientists interpret the essence of the concept of "design" differently, and there is no single accepted definition. But the leading idea of many definitions is that design is the creation of an image of the desired future.

Social design is the construction by an individual, group or organization of an action aimed at achieving a socially significant goal that is localized in place, time and resources. The essence of social design is to design the desired states of the future. Social design can be considered as innovation activity, since it involves clearly designed actions localized in time, place and resources.

There are certain differences between social and educational projects are noted. Unlike social projects aimed at transforming and improving society, social relations and processes, the pedagogical project is focused on solving the problems of education and upbringing. But this happens in its pure form. When goals and problems are combined, social and pedagogical design arises. Its objects are: social-cultural environment (creation of a favorable sociocultural space and optimization of conditions for self-development of the individual, social group, territory as a whole); lifestyle (support of certain types and directions of activity of the individual, which contribute to the growth of quality indicators of life); spheres of personality life (educational, educational, production, sports, information, etc.). Therefore, the social-pedagogical project is a constructed social innovation, the purpose of which is to improve pedagogical processes (development, education, upbringing, social formation of the individual) in certain sociocultural conditions.

The conclusion is substantiated based on the theoretical analysis of scientific literature, that socio-pedagogical design is a preliminary purposeful definition and design of the program of activities of the subjects of the pedagogical process in their interaction, as well as the further implementation of this program aimed at providing a personal-development approach to education and training.

Prospects for further scientific research are seen in identifying topical problems of using social and pedagogical design.

Key words: project, social design, pedagogical design, social-pedagogical design.

Актуальність проблеми. Україна перебуває у складному соціально-економічному стані, викликаному військовими діями. По їх завершенню, виникне проблема відбудови економіки країни та повернення населення до нормальної життєдіяльності. Важливим інструментом реформування життєдіяльності суспільства є проєктування, зокрема й соціально-педагогічне. Воно дає змогу здійснювати адаптацію та реабілітацію учасників бойових дій

та постраждалого населення до мирних умов життя.

Для результативного застосування соціально-педагогічного проєктування необхідно з'ясувати його зміст, поняття та особливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням теоретичних основ соціального проєктування займалися: Бутченко Т., Ворона П., Гончаренко С., Грабчак О., Довга М., Киричук В., Костіна В., Михайлишин Г.,

Мішина С., Мішин О., Неділько В., Пузіков Д., Скиба К., Тюпля Л., Цимбалару А. та інші.

Проте, вказані науковці розглядали теоретичні аспекти застосування соціальних проєктів, не висвітлюючи у повній мірі особливостей соціально-педагогічного проєктування, тому дана наукова проблема потребує подальшого дослідження.

Метою дослідження є аналіз теоретичних аспектів соціально-педагогічного проєктування.

Виклад основного дослідження. Аналізуючи історію становлення соціального проєктування, окремі дослідники стверджують, що з'явилося воно ще за античних часів, інші вважають, що виникло у 70-х роках ХХ ст. З давніх часів у роботах відомих діячів трапляються проєктні елементи. Однак саме поняття «соціальне проєктування» зустрічається в сучасній науці не так давно. У 20–30 роках минулого століття з'явилося проєктування соціальної культури, нових суспільних відносин, нового мислення людини.

Поняття «проєкт», що з'явилося у науковій літературі, тлумачиться як «технічний проєкт», «суспільний проєкт», «проєкт суспільного устрою». Формування проєктування відбувається

в межах інженерної діяльності. Це пов'язано з необхідністю передачі графічного зображення інженером на виробництво. Знову ж таки відслідковується суто технічні властивості соціального проєктування того часу. В той час частіше зустрічається поняття соціальної інженерії.

Проєктування, що склалося в технічних галузях знань середини ХХ ст., поширилося і в гуманітарній сфері: виникло дизайнерське, економічне, екологічне, педагогічне, дослідницьке, організаційне проєктування. Організаційне проєктування в освітній галузі дає основу створення як широкомасштабних проєктів, спрямованих на розв'язання сучасних проблем освітньої галузі, так і проєктів модернізації навчально-виховного процесу конкретного освітнього закладу.

Оскільки предметом нашого дослідження в широкому розумінні є соціально-педагогічне проєктування, варто визначити сутність понять «проєкт», «проєктування», «соціальне проєктування» та «педагогічне проєктування».

Уважаємо за доцільне навести дефініції поняття «проєкт» у сучасній педагогічній теорії й практиці, запропоновані різними вченими (табл. 1).

Таблиця 1

Дефініції поняття «проєкт»

№	Трактування поняття «проєкт»	Джерело
1.	«діяльність, за якої матеріальні, фінансові та людські ресурси організовано новаторським шляхом для виконання унікальної роботи при обмеженні у часі та витратах, щоб досягти позитивних змін, визначених кількісними та якісними параметрами задуму».	(Ворона, 2013).
2.	«створення прототипу, прообразу передбачуваного або можливого об'єкта (стану)».	(Гончаренко, 2000).
3.	«система реалізації спланованих послідовних дій, спрямованих на досягнення певного передбаченого результату; під проєктом, з одного боку, розуміється результат діяльності – отриманий продукт (продуктивний аспект), а з іншого – інноваційна форма організації спільної роботи, спрямованої на досягнення певного результату (діяльнісний аспект)».	(Цимбалару, 2009).
4.	«Термін «проєкт» має кілька значень і майже всі вони мають відношення до педагогіки. По-перше, проєкт – це попередній (можливий) тест будь-якого документа. По-друге, проєкт розуміють як певну акцію, сукупність заходів, об'єднаних однією програмою або організаційну форму цілеспрямованої діяльності. Як приклад можна відзначити один з найбільш грандіозних проєктів – Інтернет. І третє значення проєкту – діяльність по створенню (виробленні, планування, конструювання) будь-якої системи, об'єкта чи моделі. Що стосується проєктування і конструювання, то їх відмінність також носить досить відносний характер. Але все ж відмінність у тому, що проєктування може бути і теоретичним (на папері або на комп'ютері), а конструювання припускає матеріальне втілення проєктної діяльності».	(Скиба, 2004).
5.	«комплекс розроблених на майбутню перспективу заходів, що передбачає розрахунок та освоєння необхідної кількості фінансових, матеріальних, людських та інших видів ресурсів з метою досягнення поставленої мети».	Авторське визначення

Одним із різновидів проєктування є соціальне проєктування, сутність якого науковці також висвітлюють по-різному (табл. 2).

У контексті нашого дослідження необхідно звернути увагу на педагогічне проєктування. Низка авторів безпосередньо досліджували педагогічне проєктування у загальноосвітньому закладі та проєктування й моделювання освітнього процесу у закладі вищої школи, підготовку викладачів до педагогічного проєктування тощо.

Зокрема, Костіна В. розглядає педагогічне проєктування освітнього середовища в двох площинах: як створення умов для розвитку учня з урахуванням його власних потреб та запитів у процесі навчання та як підсистема педагогічних новоутворень майбутнього фахівця в системі його професійної підготовки (Костіна, 2004). Цимбалару А. висвітлює семантику понятійного апарату проблеми педагогічного проєктування (Цимбалару, 2009).

Дослідники Тюптя Л., Пузіков Д. вважають, що «педагогічне проєктування» – це специфічний різновид соціального проєктування; механізм педагогічної діяльності, який дає можливість

педагогам іти врівень, і, що найважливіше, випереджати (передбачати, враховувати) зміни, які відбуваються в соціокультурному та освітньому середовищі». Враховуючи соціальний характер освіти майбутніх фахівців із соціальної роботи, перебільшити значущість цього механізму для їх підготовки неможливо (Тюптя, 2005).

Таким чином, можна зробити висновок, що результатом педагогічного проєктування стає певний освітній проєкт, функціональна специфіка якого залежить від певних умов: стану середовища, особливостей суб'єктів, які займаються конкретним проєктом, функціональних зв'язків між елементами проєкту, можливостей його застосування, очікуваних результатів.

У контексті нашого дослідження розглянемо детальніше сутність та зміст поняття «соціально-педагогічне проєктування». Зокрема, ми погоджуємося з думкою Грабчак О. В., що соціально-педагогічне проєктування є «перспективним засобом формування потреби у студентській молоді до професійної самореалізації, формує позитивне ставлення до професії, потребу в пізнанні та творчому самовираженні» (Грабчак, 2013).

Таблиця 2

Дефініції поняття «соціальне проєктування»

№	Трактування поняття «соціальне проєктування»	Джерело
1.	«є своєрідним діалогічно-паритетним відношенням у системі «суб'єкт–об'єкт–суб'єкт» і виконує такі специфічні функції: інтегративну, що консолідує соціальну суб'єктність навколо певної моделі перетворення або збереження суспільних відносин; рефлексивну, коли соціальний суб'єкт конструктивного аналізує та осмислює самого себе; самоврядну, що передбачає механізм саморегуляції соціальних організмів у відповідь на загрози виклики зовнішнього середовища».	(Бутченко, 2011).
2.	«самостійна теоретична та практична інноваційна діяльність індивіда, групи осіб чи організації, яка спрямована на конкретну цільову групу з наданням відповідно до її особливостей послуг за допомогою визначених ресурсів, конкретного часу, місця, методів та заходів, націлених на досягнення очікуваних результатів (кількісні та якісні)».	(Михайлишин, 2019).
3.	«конструювання індивідом, групою чи організацією дії, спрямованої на досягнення соціально значущої мети, яка є локалізованою за місцем, часом і ресурсами. Сутність соціального проєктування полягає в конструюванні бажаних станів майбутнього. Метою соціального проєктування є організація процесу, який дає початок змінам у соціальному середовищі».	(Киричук, 2014).
4.	«спрямоване на покращення наявних соціальних явищ, загалом соціальної інфраструктури сучасного суспільства, розв'язання проблем соціально незахищених категорій населення шляхом розроблення проєктів та втілення їх у реальність».	(Романовська, 2020).
5.	«опис дій та заходів, спрямованих на вирішення соціальних проблем й уникнення соціальних ризиків, із зазначенням технології їх реалізації у певному часовому проміжку в межах наявного фінансового, кадрового, матеріального та інформаційного забезпечення».	(Мішина, 2020).
6.	«система соціально-економічних заходів направлених на вирішення певної соціальної проблеми, або отримання соціального ефекту в існуючому проєкті».	Авторське визначення

Сучасні умови призводять до необхідності впровадження соціально-педагогічного проектування у систему освіти України. Із кожним роком ця необхідність зростає, і кожна школа, ЗВО та інші навчальні заклади повинні застосовувати і впроваджувати у практиці методи та технології проектування.

Таким чином, соціально-педагогічне проектування переплітається з новими тенденціями соціального та педагогічного розвитку і виступає інновацією в соціальному розвитку суспільства.

У навчальному процесі, спрямованому на формування у студентів знань, умінь і навичок проектної діяльності, для подолання в цій галузі проблемних питань, найбільш прийнятною є розробка соціально-педагогічних проектів, що моделюють соціум у спеціально створених умовах.

Відпрацьовуючи власні вміння і навички на проектних моделях, здобувачі вищої освіти не лише розширюють власні уявлення про можливість соціально-педагогічного моделювання, навчаються проектним технологіям, але й набувають особистісних характеристик, необхідних для їх творчої та інтелектуально-пошукової самореалізації.

Аналіз дослідно-експериментальних робіт, проведених науковцями, які займались питаннями соціального проектування дозволила визначити декілька стратегій навчання студентів соціально-педагогічному проектуванню з урахуванням їхніх особистісних потенціалів самореалізації як суб'єктів проектної діяльності.

Перша стратегія полягає в розробці проектів, що є ідеальними моделями системи соціальних стосунків і взаємодій, що різко контрастують із реальною повсякденністю. Така діяльність дає необмежені творчі можливості для визначення нових характеристик «ідеального соціуму», зразка «ідеального майбутнього» як орієнтира для формування відповідних особистісних якостей. Реалізація цієї стратегії, як і інших, що розглядатимуться, передбачає поєднання проектно-дослідницької й творчої діяльності студентів, що є не лише розробниками, але і безпосередніми учасниками цих проектів. Специфіка соціально-педагогічного проектування полягає в тому, що самі учні стають «проектними зразками» для тих, кому адресований проект. Це

означає, що студенти формують у собі і демонструють оточенню такі особистісні якості, які і є метою проекту.

Дана проектна стратегія спрямована на розробку проектних сценаріїв за участю здобувачів вищої освіти, що розвивають творчу уяву, фантазію, комунікативні навички, які формують соціальний оптимізм, світогляд, позитивні установки зі створення системи соціальних стосунків, заснованих на базових поняттях про систему людських цінностей.

У рамках цієї проектної стратегії можуть бути використані різні форми роботи, наприклад, ігрові та театралізовані дієства, в яких брали участь педагоги, студенти і їхні підшефні з дитячих будинків і соціальних притулків.

У цьому спільному навчально-виховному процесі може реалізовуватись інтелектуально-творчий потенціал у різних напрямках: у підготовці сценаріїв, режисурі, в акторській майстерності, в підборі музичних творів, ігровій розвиваючій діяльності, в художньому оформленні тощо. Головний результат цих проектів полягатиме у формуванні креативної, соціально активної особистості, здатної створювати соціокультурний простір.

Наступна проектна стратегія полягає у створенні умов для формування особистісних якостей, необхідних для самоствердження та розвитку вольових навичок при взаємодії із соціумом. Поширені в суспільстві тенденції до конформізму, пасивності вимагають нового соціального досвіду для надбання якостей соціально активних лідерів, відповідальних й ініціативних професіоналів. Студенти, які братимуть участь у подібних проектних стратегіях зможуть, передусім, позиціонувати себе, як досвідчені організатори, ініціатори громадської активності, які стимулюють формування та прояв ціннісних життєвих орієнтацій. Дана проектна діяльність студентів може здійснюватись на базі волонтерської практики у літніх дитячих таборах, у різноманітних благодійних акціях, громадських заходах тощо за принципом: «допомагаєш самореалізовуватись іншим – самореалізовуєшся сам».

Також у рамках зазначеної проектної діяльності можуть проводитись тренінги особистісного зростання, комунікативного розвитку, організаційних навичок, упевненості у собі та ін.

Наступна проектна стратегія має умовну назву «організатор» та полягає в освоєнні студентами технологій оптимізації і вдосконалення системи соціальних стосунків у соціумі на основі ефективної організації спільної діяльності. Відповідно до цієї стратегії, здійснюється моделювання різноманітних типів організаційної активності для студентів.

Під час реалізації таких проектів здобувачі вищої освіти можуть проявити себе як розробники організаційно-виховного середовища для дітей та юнацтва з різних соціальних закладів.

Організаційні соціально-педагогічні технології студенти реалізують через створення різноманітних творчих колективів, груп соціально орієнтованої спрямованості: екологічні, краєзнавчі, розвиток студентського самоуправління тощо. Освоюючи зазначену проектну стратегію, студенти зможуть оволодіти культурою організаційної діяльності, головною ознакою якої є вміння використовувати ті ресурси соціуму, які сприяють удосконаленню різних форм колективної діяльності, що мають виховуючий і розвиваючий вплив.

Варто зазначити, що основною метою такої проектної діяльності є виявлення у здобувачів вищої освіти сильних сторін особистості, створення нових можливостей для їх самореалізації.

Реалізація соціально-спрямованих проектів на практиці підвищує інтерес студентської молоді до активного включення у виховний процес вузу, формування потреби у подальшій професійній самореалізації. Вважаємо, що подальші наукові розвідки даного питання можуть стосуватись такої практичної підготовленості, що дасть можливість студентам реалізовувати себе в конкурсах соціальних та освітніх проектів, не лише як учасники, але і як експертні фахівці методичного і організаційного супроводу на регіональному та всеукраїнському рівнях.

Висновки. На основі аналізу світового досвіду й вітчизняних наукових традицій уточнено зміст базових понять дослідження. Ми розглядаємо проектування як один із видів професійних умінь фахівця-педагога, що являють собою інтегроване утворення розумових і прак-

тичних дій, які забезпечують здійснення дослідницько-пошукової діяльності, проведення різних досліджень, ефективно розв'язання професійних завдань в умовах модернізації НУШ. Під педагогічним проектуванням будемо розуміти цілісний процес зміни освітнього середовища професійної підготовки фахівця-педагога. У контексті нашого дослідження важливим є висвітлення в науковій літературі особливостей формування соціально-педагогічного проектування.

Варто зазначити, що із середини ХХ ст. починається розвиток соціального проектування. Науковці по-різному трактують сутність поняття «проектування», і немає єдино прийнятої дефініції. Але провідна ідея багатьох визначень полягає в тому, що проектування – це створення образу бажаного майбуття.

На основі теоретичного аналізу наукової літератури обґрунтовано висновок, що соціально-педагогічне проектування – це попереднє цілеспрямоване визначення і конструювання програми діяльності суб'єктів педагогічного процесу в їхній взаємодії, а також подальша реалізація цієї програми, що спрямована на забезпечення особистісно-розвивального підходу до виховання та навчання. Сутність соціального проектування полягає в конструюванні бажаних станів майбутнього. Соціальне проектування можна зарахувати до інноваційної діяльності, оскільки воно передбачає чітко сконструйовані дії, локалізовані за часом, місцем і ресурсами.

Багатогранне тлумачення соціально-педагогічного проектування відкриває широкі можливості для його використання у різних сферах наукових досліджень, виробництва і життєдіяльності людини. Розглянуті позиції визначають що соціально-педагогічне проектування як творча, інноваційна діяльність завжди націлена на створення якісно нового продукту, що має суттєве значення як для людини, так і для суспільства в цілому.

Перспективи подальших досліджень полягають у виявленні актуальних проблем використання соціально-педагогічного проектування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бутченко Т. І. Соціально проектування: проблема взаємозв'язку суспільних потреб і державних інтересів : автореф. дис. ... д-ра філос. наук: 09.00.03. Дніпропетровськ : Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, 2011. 37 с.

2. Ворона П. В. Технологія управління проектами. Полтава: ПП Шевченко, 2013. 172 с.
3. Гончаренко С. Професійна освіта: Словник : навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2000. 380 с.
4. Грабчак О. В. Засоби соціального проектування як один з напрямів формування потреби у професійній самореалізації студентів. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*, №2(8). 2013. С. 55–58.
5. Киричук В. О., Неділько В. П., Руденко С. А. Технології проектування в практиці роботи загальноосвітнього навчального закладу : теоретико-практичний аспект. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2014. 336 с.
6. Костіна В. В. Теоретичні питання педагогічного проектування освітнього середовища. *Педагогіка та психологія*. 2004. № 26. С. 27–34.
7. Романовська Л. І. Особливості соціального проектування в соціальній роботі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 68. С. 104–108. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.68-1.21> (дата звернення: 2.09.2022).
8. Михайлишин Г., Довга М. Соціальне проектування як один із прогресивних засобів подолання проблем молодих сімей у Івано-Франківській області. *Освітній простір України*. 2019. № 17. С. 139–146. URL: <http://lib.pu.if.ua:8080/handle/123456789/1286> (дата звернення: 2.09.2022).
9. Мішина С. В., Мішин О. Ю. Науково-практичні засади соціального проектування. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.1.73 (дата звернення: 2.09.2022).
10. Скиба К. Ф. Метод проектів: вивчаємо слово і світ. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2004. Березень (№7). С. 8.
11. Тюття Л. Т., Пузіков Д. О. Проектування в соціальній роботі. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2005. № 47. С. 86–88.
12. Цимбалару А. Семантика понятійного апарату проблеми педагогічного проектування. *Нова педагогічна думка*. 2009. № 3. С. 30–35.

REFERENCES:

1. Butchenko, T. I. (2011). *Sotsialne proektuvannia: problema vzaiemozv'iazku suspilnykh potreb i derzhavnykh interesiv* [Social design: the problem of the relationship between public needs and state interests]. *Doctor's thesis*. Dnipropetrovsk: Oles Honchar Dnipro National University [in Ukrainian].
2. Vorona, P. V. (2013). *Tekhnolohiia upravlinnia proektamy* [Project management technology]. Poltava: PP Shevchenko [in Ukrainian].
3. Honcharenko, S. (2000) *Profesiina osvita: Slovnyk : navchalnyi posibnyk* [Vocational education: Dictionary: study guide]. Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].
4. Hrabchak, O. V. (2013). *Zasoby sotsialnoho proektuvannia yak ody z napriamiv formuvannia potreby u profesiinii samorealizatsii studentiv* [Facilities of social planning as one of directions of forming of requirement are in professional self-realization of students]. *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukraina» – Collection of scientific works of Khmelnytskyi institute of social technologies of University «Ukraine»*, 2(8), 55-58 [in Ukrainian].
5. Kyrychuk, V. O., Nedilko, V. P., & Rudenko, S. A. (2014). *Tekhnolohii proektuvannia v praktytsi roboty zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu : teoretyko-praktychnyi aspekt* [Design technologies in the practice of work of a general educational institution: theoretical and practical aspect]. Kyiv: Institute of the gifted child of the National academy of educational sciences of Ukraine [in Ukrainian].
6. Kostina, V. V. (2004). *Teoretychni pytannja pedagoghichnogo proektuvannja osvithnjogho seredovyshha* [Theoretical questions pedagogical design of learning environment]. *Pedagoghika ta psykholohija – Pedagogy and Psychology*, 26, 27-34 [in Ukrainian].
7. Romanovska, L. I. (2020). *Osoblyvosti sotsialnoho proektuvannia v sotsialnii roboti* [Features of social design in social work]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and general academic schools*, 68, 104-108. Retrieved from DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.68-1.21> [in Ukrainian].
8. Mykhailiushyn, H. & Dovha M. (2019). *Sotsialne proektuvannia yak ody z prohresyvykh zasobiv podolannia problem molodykh simei u Ivano-Frankivskii oblasti* [Social design as one of the progressive means for overcoming problems of young families in Ivano-Frankivsk region]. *Osvitnii prostir Ukrainy – Educational space of Ukraine*, 17, 139–146. Retrieved from <http://lib.pu.if.ua:8080/handle/123456789/1286> [in Ukrainian].
9. Mishyna, C. V., & Mishyn, O. Yu. (2020). *Naukovo-praktychi zasady sotsialnoho proektuvannia* [Scientific and practical basis of social projecting]. *Efektivna ekonomika – Efektivna ekonomika*, 1. Retrieved from DOI: 10.32702/2307-2105-2020.1.73

10. Skyba, K. F. (2004). Metod proektiv: vuvchajemo slovo i svit [Project method: we study the word and the world]. *Vyvchajemo ukrainsku movu ta literaturu – We study Ukrainian language and literature*, 7, 8 [in Ukrainian].
11. Tiuptia, L. T., Puzikov, D. O. (2005). Proektuvannia v sotsialnii roboti [Social work projecting]. *Naukovi zapysky. Serii: Pedagogichni nauky. – Scientific notes. Series: Pedagogical Sciences*, 47, 86-88 [in Ukrainian].
12. Cymbalaru, A. (2009). Semantyka ponjatijnogho aparatu problemy pedagoghichnogho proektuvannja [Semantics conceptual system design problems of teaching]. *Nova pedagoghichna dumka – New Pedagogical Thought*, 3, 30-35 [in Ukrainian].